MAATALOUS

Lehmät valuttelevat ja näyttävät kiimoja pääasiassa öisin, jolloin parsinavetassa ei ole ketään tarkkailemassa. **MAITOTILAN EMÄNTÄ KATRIINA VALKAMA**

Koira havaitsee naudan kiiman ihmistä tarkemmin

Haju, jonka sonni tunnistaa luonnostaan, on helppo opettaa myös koiralle.

Monella lypsykarjatilalla ongelmana ovat lehmät, joiden kiimaa on vaikea havaita. Jos siemennys myöhästyy, poikimaväli pitenee ja vuosituotos laskee.

Kiimantarkkailuun on nyt tarjolla uusi, tehokas, karvainen väline – kiimantarkkailukoira.

Kuopiolainen eläinlääkäri **Iris Kaimio** kertoo miettineensä pitkään, miksei koirien ylivoimaista hajuaistia käytetä apuna lehmien kiimaseurannassa. Lopulta hän ryhtyi perehtymään asiaan itse.

Kaimio kävi Ruotsissa opettelemassa erityisetsintää eli koiran opettamista eri hajuihin.

Viime syksynä Kuopiossa käynnistyi Kaimion vetämä kolmen koiran pilottikoulutus. Hajuja harjoitellaan laboratoriossa.

Kevään kurssilla Pohjois-Savon opistolla koulutettavia oli jo 12.

Seuraava kurssi alkaa tammikuussa.

Koiran pitää osata ilmaista kiima ihmiselle

Kaimio on erikoistunut nautojen hedelmällisyyteen ja painii päivittäin siihen liittyvien ongelmien kanssa.

Karjakoon kasvaessa kiimantarkkailuun jää entistä vähemmän aikaa. Lisäksi maitotuotoksen kasvulla on yhteyttä hedelmällisyyden heikentymiseen ja kiimojen hiljentymiseen eli siihen, että kiiman merkit eivät näy.

Sonni on paras kiiman haistaja. Haju, jonka sonni tunnistaa luonnostaan, on helppo opettaa myös koiralle, Kaimio kertoo.

Vaikeampaa on opettaa koira ilmaisemaan asia niin, että ihminen sen ymmärtää.

Lisäksi navetta on koiralle hankala toimintaympäristö: paljon hajuja, isoja liikkuvia eläimiä ja muita häiriötekijöitä.

Rotu ei ratkaise osaamista

Kaimion mukaan melkeinpä kaikkien rotujen koirat voidaan kouluttaa hyviksi kiimantarkkailijoiksi. Kursseilla on ollut muun muassa sekarotuisia, labradorinnoutajia ja bordercollieita.

Paimenkoirilla paimennusvietti saattaa viedä voiton kiimantarkkailusta. Myös lehmät saattavat reagoida paimenkoiraan väärällä tavalla eli lähtemällä liikkeelle. Kiimantarkkailutyössä niiden pitäisi pysyä rauhallisina paikallaan, Kaimio sanoo.

Hyvin pienen koiran voi olla vaikeaa liikkua navetassa.

Kurssilaiset etsivät teepusseja

Kun koiraa ryhdytään opettamaan kiimantarkkailuun, se pitää ensin saada käyttämään nenäänsä, Kaimio kertoo.

Opetuksessa käytetään niin sanottua nuuskutinta.

Laitteessa koira seisoo paikallaan. Sen edessä on viisi erihajuista purkkia, joita pystytään liikuttelemaan nopeasti.

Kun koira valitsee oikean purkin, se palkitaan naksuttimen äänimerkillä tai namilla, Kaimio kertoo. Väärä suoritus jätetään huomiotta.

”Ensin harjoitellaan naminhajulla. Seuraavaksi otetaan käyttöön koiralle merkityksetön haju, meidän kursseilla tavallinen tee”, Kaimio kertoo.

Teepusseja piilotellaan huoneeseen ja koira etsii ja ilmaisee ne.

Kun teepussien ilmaiseminen sujuu, koiralle voidaan opettaa mikä tahansa muu haju. Siinä vaiheessa kurssilla siirrytään kiimanäytteisiin.

Näytteiden keruu tarkkaa puuhaa

Kiimanäytteiden täytyy olla oikealla tavalla ja oikeaan aikaan kerättyjä.

Näytteet otetaan siemennyshetkellä. On tärkeää, ettei niihin tule mukaan näytteenottajan hajua.

Näytteet merkitään hyvin ja pakastetaan.

Kun tiineystarkastus on tehty, näytteistä säästetään vain ne, jotka on otettu tiinehtymiseen johtavasta kiimasta.

Lähiopetusta ja kotiharjoittelua

Kaimion vetämät kurssit ovat olleet pituudeltaan kolme kertaa 2,5 päivää. Jaksojen välillä koirat harjoittelevat kotitiloillaan.

Kurssipäivän aikana kukin koira harjoittelee maksimissaan tunnin lyhyissä jaksoissa.

Kaikki koirat ovat olleet karjatilojen omia tai niiden työntekijöiden koiria.

Kiertävä kiimantarkkailukoira ei Kaimion mukaan ole toimiva idea. ”Koiran pitää käytännössä työskennellä tilalla joka päivä. Kiertävä koira olisi myös tautiriski.”

SATU LEHTONEN

» Sonni on paras kiimanhaistaja. Haju, jonka sonni tunnistaa luonnostaan, on helppo opettaa myös koiralle.«

IRIS KAIMIO

KIIMANTARKKAILUKOIRA

Tarkka haistaja

Koirat ovat tutkimuksissa päässeet yli 80 prosentin varmuuteen kiimojen löytämisessä.

Parhaat yksilöt yltävät lähelle sataa prosenttia.

Kokeet tehty hajunäytteistä. Käytännön navettaoloista ei tutkimustuloksia ole.

Lähde: Eläinlääkäri Iris Kaimio

MARKKU VUORIKARI

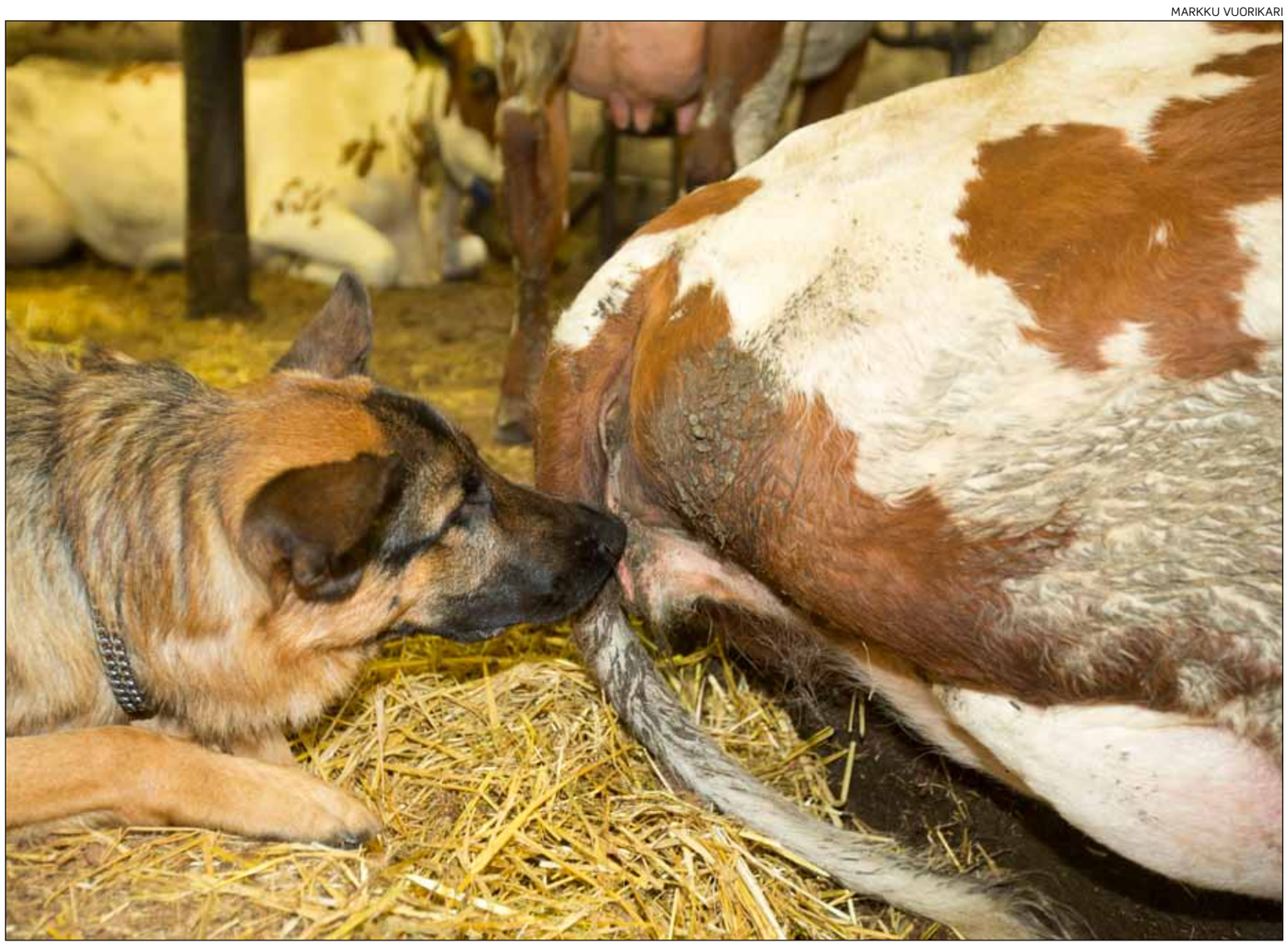

Reetu opettelee ilmaisemaan lehmän kiiman ihmiselle ymmärrettävällä tavalla.

Reetusta tulee kiimantarkkailun ammattilainen

VIHTI (MT)

Vihtiläisen lypsykarjatilan Reetu-koira joutui koulunpenkille jo yhdeksänkuisena. Se osallistui emäntänsä **Katriina Valkaman** kanssa kiimantarkkailukoulutukseen Kuopiossa.

Kesän laidunkaudella Reetu lomaili, mutta karjan siirtyessä sisätiloihin se pääsee jatkamaan harjoituksiaan.

Reetu-saksanpaimenkoira on nyt 14-kuinen.

”Reetun koulutus on vielä kesken, mutta kovasti se on mukana navetassa haistelemassa”, Valkama kertoo. Kiimojen ilmaiseminen ei vielä oikein suju. Parivaljakon suunnitelmissa onkin mennä talvella kertauskurssille.

Valkaman tilalla on 65 lypsävää. Ensi keväänä siirrytään kahteen robottiin.

Karjakoon kasvu oli yksi syy Reetun kouluttamiseen.

Valkaman mukaan hiljaiset kiimat ovat melkoinen ongelma.

”Jos lehmä on kovassa tuotosvaiheessa, se ei jaksa näyttää kiimojaan. Lisäksi lehmät valuttelevat ja näyttävät kiimoja pääasiassa öisin, jolloin parsinavetassa ei ole ketään tarkkailemassa.”

Poikimavälin venyminen ja väärään aikaan siementäminen käyvät kukkarolle. ”Tulee kalliiksi, jos kiimoja ei saada kiinni”, Valkama toteaa.

Reetu on vain yksi tekijä tilan hedelmällisyystyössä. ”Eläinlääkäri käy meillä säännöllisesti tekemässä kuukausitarkastukset”, Valkama kertoo.

SATU LEHTONEN

Katriina Valkama kouluttaa Reetua kotinavetassa ja aikoo käyttää sitä myös kertauskurssilla.

ALANSA PARHAAT
ON RUNSAS KOOSTE TASOKKAITA JA MONIPUOLISIA TUOTTEITA SEKÄ PALVELUJA TARJOAVISTA YRITYKSISTÄ

ATK-OHJELMAT
VILJELYOHJELMISTO ILMAISEKSI KÄYTTÖÖN
– laskutusohjelma pelkällä vuosimaksulla
– kirjanpito tarpeesi mukaan
www.softsalo.fi/reilutarjous

APERUOKINTA
Keenan True Technology
Per 050 34 7785
Juha 0400 265 637
www.keenansystem.fi
Kokonaisratkaisu
asiantunteva neuvonta ja apevaunu yhdessä
• Pieni tehontarve
• Hyvä rehuhyötysuhde
• Ajankohtaista: viljan lipeäsäilöntä.

HOLVIKELLARIT
SÄILÖ ELINTARVIKKEESI MAAN VIILEYDESSÄ ILMAN SÄHKÖENERGIAA
Soita ja tilaa esitteemme!
Seuraa aikaasi ja ole ekologinen, hankki pihaasi komistamaan holvikellari.
JR Holvikellari
EURA • p. (02) 826 0700 • www.jrholvikellari.fi

HOLVISAUNAT
Vanhin saunatyyppi maasauna syntyi uudelleen
Soita ja tilaa esitteet!
Holvisaunat Oy
27510 EURA
p.(02) 826 0700
www.holvisaunat.fi

ILMASTOINNIT TYÖKONEISIIN
KHP TYÖKONEILMASTOINNIT
Laadukkaat ilmastoinnit työkoneisiin!
• Ilmastoinnit • Huoltolaitteet • Varaosat
INTERCLIMA - ilmastoinnin huoltolaite
Puh. 020 836 1000 myynti@khp-myynti.fi
www.khp-myynti.fi

KANTAVUUSMITTAUKSET
ROAD MASTERS KANTAVUUSMITTAUSPALVELUT
Kantavuusmittaukset koko maassa nopeasti ja luotettavasti pudotuspainolaitteella ja levykuormituslaitteella.
West Coast Road Masters Oy
• Puh. 0400 121 907 • roadmasters.fi

KESANTO/TIENVARSISILPPURIT
www.energian.net 80 eri mallia
Myös BERTI kela- ja tasojyrsimet
ENERGIANSÄÄSTÖ OY
019 338 164, 0500 316 119

LIETEPUMPUT
PAMECO 100 ja 120 lietepumput
– kuumasinkitty
– siivessä tehokkaat terät
– täyttöputki 5 m, tukijalat
– pumppausteho 8–10 m³/min
– pit. 3–4 m altaan syvyydestä riip.
– sähköpumput, hydr. uppopumput ja täyttöpuomit
POTKURISEKOITTIMET 8–10 m kuumasinkittynä
PAKOLAN KONEPAJA
p. (08) 440 981, NIVALA. www.pakola.fi

LIETTEENSEKOITIN
JUKKA-POTKURISEKOITIN
Erittäin tehokas
Etsi lisätietoa netistä http://personal.inet.fi/yritys/tikkasenpaja
TIKKASEN PAJA KY
050–5642878, 74720 NIEMISKYLÄ

MOOTTOROIDUT KOTTIKÄRRYT
BRAVO Mobarrow®
Sähkötoimiset kottikärryt
Tee työstäsi kevyempää ja sujuvampaa, päivitä kottikärrysi sähkötoimiseen. Soveltuu myös sisäkäyttöön, toisin kuin polttomoottoreista voimansa saavat!
rakennustyömaat, yrttiviljelmät, marja- ja viinitarhat, halkotyöt, maatalous, tallit ja kennelit, teollisuus, kiinteistönhuolto, puutarha- ja pihatyöt...
Runsaasti lisävarusteita ja erikokoisia kuuppia
www.energian.net
Energiansäästö Oy
P. 019–338 164
0500–316 119

POLTTOPUUN PILKONTAKONEET
PALAX®
www.palax.fi
Myynti: AGRI MARKET www.agrimarket.fi

SALAOJA-AURAT
Toimivaa salaojaa vuodesta 1986 JYRY
Jyry-auralla ja suodatinkankaan kietojalla toimiva suodatinputkisalaojitus nopeasti ja edullisesti
www.tapiopirttinen.fi puh. 06–4847 150

TRAKTORIN PERÄVAUNUT
– KIRE perävaunut kaikkeen kuljetukseen –
Seppo Kuisma Oy
Linnamäentie 3, 24910 Halikko As.
info@seppokuismaoy.fi
p. 02–7318 251

VILJANKÄSITTELYLAITTEET
MURSKA 220 SM
Timantinkova valssimylly kuivan ja hapotetun viljan litistämiseen.
• Herne-viljaseokselle erik. valssit, tehokas ja hiljainen
• Helppo huoltaa
www.murska.fi
www.k-maatalous.fi K-MAATALOUS

VILJAMYLLYT
VILJAMYLLYT Osttiroler
Suomessakin jo 25 vuotta.
VILJA SÄILYY JYVINÄ EI JAUHOINA.
019–338 164, 0500–316 119
www.energian.net
ENERGIANSÄÄSTÖ OY

VILJA- JA ÖLJYKASVIKAUPPAA
Viljelijä, olemme palveluksessasi!
Ostamme viljaa ja öljykasveja
AVENA NORDIC GRAIN
Viljakaupan ykköspaikka
Puhelinpalvelu 010 402 2530 | www.avenakauppa.fi

SOITA NUMEROON
020 413 2321
JA VARAA OMA PAIKKASI!
Seuraava jakso: elo-, syys-, lokakuu